

■ Усё, што вы хацелі спытаць пра...

ДЗІКІХ ЖЫВЁЛ У ВЯЛІКІМ ГОРАДЗЕ

Заапарк у вялікім горадзе — гэта не толькі месца, дзе можна прыемна і з карысцю адпачыць усёй сям'ёй, але яшчэ і фактар небяспекі. Гэта разуменне з'яўляецца тады, калі ў горад прыходзіць бяда. Варта ўспомніць навадненне ў Празе, калі на Влтаве плавалі галодныя напужаныя бегемоты. А нядаўняя вялікая паводка ў Тбілісі абярнулася сапраўднай трагедыяй для звяроў тамтэйшага заапарка. Па папярэдніх звестках, загінула каля 300 жывёл. Многім драпежнікам удалося vyrатавацца ад стыхіі, аднак некаторых з іх давалося застрэліць з-за агрэсіўных паводзін...

Ці магчыма паўтарэнне падобных ці іншых няштатных сітуацый у нас? Якія меры бяспекі прыняты на ўзбраенне? З гэтымі пытаннямі мы накіраваліся ў Мінскі заапарк.

ЭЛЕКТРАПАСТУХ ДЛЯ ДРАПЕЖНІКА

— Трагедыі такіх маштабаў у нас не здарацца: тут раўніны і няма вялікіх рэк, — расказвае малодшы навуковы супрацоўнік Мінскага заапарка Таццяна ІЛЬЯСАВА-КОНАНАВА. — У любым выпадку заапарк з'яўляецца зонай павышанай небяспекі. Найвялікшую рызыку складаюць нетрывалыя агароджы, краты. У нашым заапарку ўсе вальеры закрытыя, за выключэннем памяшканняў для капытных і малпаў — гэтыя жывёлы не лічацца вельмі небяспечнымі. Іншая справа драпежнікі: на краты іх вальераў устаноўлены «электрапастухі» — сеткі з невялікім разрадам электрычнасці, які не шкодзіць зверу, але дае зразумець, што блізка падыходзіць не трэба. Прабрацца за тэрыторыю заапарка з клетак і вальераў жывёлы не могуць, а тым больш трапіць за тэрыторыю.

— Год назад у вас быў пажар...

— Так, падвяла праводка ў старым будынку. Зараз ён пераканструяваны, праводка заменена. Рызыка ўзгарання ёсць заўжды і паўсюль, нават і ў жылых будынках. Пры пажары жывёла не зможа выбрацца з вальера і, у горшым выпадку, загіне. У нас планавана праводзіцца праверкі па тэхніцы бяспекі.

— Тым не менш летася у Гродзенскім заапарку львіца адкусіла жанчыне руку...

— Гэта было грубае парушэнне тэхнікі бяспекі — пацярпелая працягнула руку ў клетку.

Для супрацоўнікаў прадугледжаны цэлы комплекс мер па працы з буйнымі драпежнікамі, у якім сказана: нельга кантактаваць з жывёламі, заходзіць за агароджы, стукаць па шкле. Але парушальнікі знойдуцца заўжды.

— Ці былі выпадкі ўцёкаў жывёл з заапарка?

— Аднойчы з вальера выбраліся алені — іх толькі прывезлі з Белавежскай пушчы, яны спужаліся. Тады работнікі Міністэрства надзвычайных сітуацый і ветэрынары адлавілі жывёл. Аленьям увялі транквілізатары і вярнулі ў вальер. Але гэта здарылася даўно, больш за дзесяць гадоў таму.

Дарэчы, на працягу многіх гадоў Мінскі заапарк супрацоўнічае з Тбіліскім. Два гады таму мінчане атрымалі падарунак з Грузіі — нам перадалі чорнага ягуара па мянушцы Бахт.

• Тым часам...

ПРЫЧАШЫ АЛЬПАКА!

Сёлета ў двух сталічных гандлёва-забаўляльных цэнтрах адкрыюцца першыя ў краіне кантактныя заапаркі. На папулярныя пытанні адказвае менеджар па развіцці сеткі кантактных заапаркаў «Краіна Яноція» Юрый КАНАПЛЕЎ.

— У чым фішка кантактнага заапарка?

— Магчымасць тактыльнага кантакту з жывёлай, які адбываецца пад кантролем наглядчыкаў. Дарэчы, гэты тып заапаркаў шы-

рока прадстаўлены ў свеце. Звычайна яны размяшчаюцца ў людных месцах — у першую чаргу, у гандлёвых і гандлёва-забаўляльных цэнтрах.

— Што можна будзе рабіць з жывёламі?

— Дазвоім карміць, гладзіць, прычэсваць. Супрацоўнікі заапарка дапамогуць дзецям і дарослым наладзіць кантакт з жывёламі і патлумачаць, як правільна іх даглядаць. Гвалту мы не дапусцім. Перад візітам наведвальнікі абавязкова знаёмяцца з правіламі па тэхніцы бяспекі.

— З якімі жывёламі зможам кантактаваць?

— У кожным заапарку будзе каля 20-25 відаў звяроў і птушак, амаль усе яны кантактныя. У адкрытых вальерах гасцей сустрэнуць поні, камерунскія козы, авечкі, альпакі. Непадалёк ад іх будуць знаходзіцца марскія свінкі, трусы, вавёркі, капібары, малпы (макакі і капуцыны), кенгуру, лемуры, янотападобныя сабакі, афрыканскія вожыкі. З птушак — качкі-мандарынікі, лебедзі, дэкаратыўныя куры, хвалістыя папугайчыкі, какарыкі, амадзіны. «Тварам» заапарка стануць яноты — насыкі і паласкуны.

— Якія ўмовы ўтрымання жывёл у кантактным заапарку?

— Перад тым, як трапіць у кантактны заапарк, жывёлы пройдуць спецыяльны адаптацыйны перыяд. Усе яны прышчэплены і народжаны не ў дзікай прыродзе, таму не лічацца

Фота Аляксандра ШАБЛЮКА.

небяспечнымі для чалавека. Кожны звярынец будзе мець абмежаванне на адначасовую колькасць наведвальнікаў, што забяспечыць камфортныя ўмовы як для жыхароў заапарка, так і для яго гасцей.

• Майце на ўвазе

НЕ НАШКОДЗЫ!

Што рабіць, калі вы заўважылі дзікую жывёлу ў гарадскім асяроддзі? Каментуе намеснік кіраўніка аддзела дзяржаўнага кантролю за аховай і выкарыстаннем земляў, лясоў, жывёльнага і расліннага свету Рэнскага гарадскога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы наваколля Таццяна ШАМЯНKOBA:

— Калі вы ўбачылі параненую дзікую жывёлу на вуліцы — калі ласка, не чапайце яе, а лепш як мага хутчэй апавясціце спецыялістаў. Не памыліцеся, калі патэлефануеце ў міліцыю, Мінскі гарадскі камітэт прыродных рэсурсаў альбо Мінскую лесапаркавую гаспадарку. На месца прыедзе камісія, якая абследае жывёлу і вырашыць, як быць далей. У выпадку, калі здарылася дарожна-транспартнае здарэнне — напрыклад, вы збілі аленья — выклікайце ДАІ.

— Які штраф можна атрымаць за тое, што забраў жывёлу дадому?

— Згодна з Кодэксам РБ аб адміністрацыйных правапарушэннях, за ўтрыманне чырванакіжняка могуць выпісаць штраф да 50 базавых велічынь (9 мільёнаў рублёў). Калі жывёла не адносіцца да рэдкага ці ахоўнага віду, максімальны штраф для фізічнай асобы можа склацца да 20 базавых велічынь (3 мільёны 600 тысяч рублёў).

Кацярына РАДЗІЮК
radziuk@vziazda.by

Ці можна піць ваду з-пад крана? Якія таямніцы ўтойвае калодзеж? Як ачысціць ваду ад нітрату? Чакаем вашых пытанняў па тэме «Якасць вады», якую разгледзім у наступным выпуску «Каранёў і крон».

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА.

■ У свеце раслін

ЗЯЛЁНЫЯ ДРАПЕЖНІКІ

Гэтыя расліны сталі заўважаць і вывучаць у XVIII стагоддзі. Менавіта ў 1769 годзе англійскі натураліст Джон Эліс упершыню выказаў думку, што злоўленыя насякомаыя з'яўляюцца ежай для раслін.

Паступова гэты дзівосны свет адкрываўся даследчыкам ва ўсёй сваёй дзікай прыгажосці і незвычайнасці. І сёння вучоныя налічваюць ад 630 да 1000 відаў насякомаедных раслін, якія сустракаюцца амаль паўсюдна, за выключэннем Антарктыды.

Ёсць свае «драпежнікі» і ў нашай краіне. Паводле ацэнак вучоных, у дзікім выглядзе ў нас расце ўсяго 10 відаў насякомаедных раслін. Прычым многія з іх настолькі рэдкія, што занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Давайце пазнаёмімся з імі бліжэй.

Расіца — мабыць, самы вядомы на нашай тэрыторыі раслінны «драпежнік». Сярод прадстаўнікоў гэтага роду ў нас растуць чатыры віды — расіца круглалістая, англійская ці даўгалістая, адвартнаяцападобная і прамежкая. Першая сустракаецца зрэдку па верхавых і пераходных балотах, астатнія — рэдкія расліны, а прамежкая нават занесена ў Чырвоную кнігу. Яны адрозніваюцца паміж сабой па форме ліставой пласціны, а таксама па форме росту і па «ўлюбёных» насякомых.

Расіца круглалістая, англійская і адвартнаяцападобная маюць невялікую сцяблінку, на якой знаходзяцца ад 5

да 7-9 плоска размешчаных лісцікаў. Яны цягліва чакаюць здабычу (часцей за ўсё дробных камароў і мошак, а таксама мурашак), пабліскаваючы расінкамі. Гэтыя кроплі вадкасці — своеасаблівы «клей», які не дае ахвяры ўцячы. Праз некаторы час лісток скручваецца, і пачынаецца працэс ператраўлівання.

Стратэгія палявання расіцы прамежкавай іншая. У адрозненне ад іншых беларускіх расіц, гэтая мае сцябло ад 5 да 15 см даўжынёй, на якім развіваюцца ад 7 да 12 лістоў, пакрытых клейкімі валаскамі. Палюбавацца на гэта хараставо прылятаюць матылькі і стракозы, ды і застаюцца тут назаўсёды.

Чырванакіжняк альдраванда пухіраватая (*Aldrovanda vesiculosa* L.) — гэта расліна 5-10 см у даўжыню, якая плавае ў тоўшчы вады. Яе лісты маюць пашыраную ліставую пласцінку (складаецца з дзвюх паўкруглых палавінак), пакрытую шматлікімі адчувальнымі валаскамі. Менавіта яны і дапамагаюць расліне злавіць рачкоў і іншых жыхароў вадаёмаў. Альдраванда аддае перавагу больш цёплым рэгіёнам, дзе жыве да надыходу вельмі суровых зім.

Адной з самых рэдкіх раслін у Беларусі з'яўляецца тлушчанка звычайная (*Pinguicula vulgaris* L.). Нягледзячы на яе невялікую колькасць і памеры (ўсяго 3-10 см у вышыню), не заўважыць яе проста не-

магчыма — настолькі незвычайны знешні выгляд тлушчанкі. Яе лісты, звычайна зялёнага колеру, звернуў здаюцца крыху зашмальцаванымі і часта прыцягваюць увагу насякомых. Але сеўшы на расліну ў пошуках ежы, мушкі трапляюць у клейкую «пастку». А іх рухі толькі набліжаюць смяротны час — лісты тлушчанкі паступова скручваюцца, і ежа пачынае ператраўлівацца.

У балотах, вадаёмах і вільготных глебах можна ўбачыць і прадстаўнікоў самага буйнага роду насякомаедных раслін — пльвунца (*Utricularia*). Сёння вучоныя налічваюць чатыры асноўныя віды — пльвунец звычайны, малы, паўднёвы і прамежковы. Лоўчым апаратам расліны з'яўляюцца відазмененыя лісты — яны маюць форму паўсферы, напоўненыя вадкасцю, «упрыгожаных» звышадчувальнымі валаскамі. Дзякуючы паніжанаму ціску, што падтрымліваецца ў паўсферы, насякомыя і іншыя дробныя жывыя істоты, якія дакранаюцца да валаскоў, імгненна засмоктваюцца ўсярэдзіну і пачынаюць ператраўлівацца.

Вось такія дзівосныя расліны можна ўбачыць у прыродзе Беларусі. Дарэчы, многія спрабуюць вырошчваць насякомаедныя расліны ў кватэрах, каб не толькі любівацца іх прыгажосцю, але і каторы раз здзіўляцца фантазіі гэтых чараўніц.

Вераніка КОЛАСАВА.
kolasava@vziazda.by

